

NORDISK GERONTOLOGISK FORENING

GeroNord

Nytt om forskning, utviklingsarbeid og undervisning på eldreområdet i Norden

Årgang 6 nr. 2 - 1997

Av innholdet:

Nordisk pris 1998
Jan-Erik Ruth – til minne
Andrus Viidik 60 år
Aase-Marit Nygård 60 år
De nordiske lærermøder i geriatri
Selvets skapelsesberetning
Bøker, avhandlinger
Aktuelle konferanser

GeroNords redaksjon:

Aase-Marit Nygård
Toril Utne
Andrus Viidik

Nordisk Gerontologisk Forenings styre:

DANMARK:

Dansk Gerontologisk Selskab: Andrus Viidik, formann

Dansk Selskab for Geriatri: Kirsten Hjort Sørensen

FINLAND:

Societas Gerontologica Fennica r.f.: Kaisu Pitkälä

Suomen Geriatri-Finlands Geriater: Asko Kahanpää

Föreningen för forskning i uppväxt och åldrande rf: Pertti Pohjolainen

ISLAND:

Icelandic Geriatrics Society: Jón Eyjólfur Jónsson

Societas Gerontologica Islandica: Anna Birna Jensdóttir

NORGE:

Norsk Geriatrisk Forening: Renate Pettersen

Norsk selskap for aldersforskning:

Aase-Marit Nygård, sekretær

SVERIGE:

Svensk Geriatrisk Förening: Henrik Bjurwill

Svenska Läkaresällskapets Sektion för Åldersforskning: Birgitta Näsman

Vad är tid och finns det olika slags tid?

Vad är tid? «Om ingen frågar mig, vet jag. Om jag önskar att förklara det till frågaren, så vet jag det inte.» (Kyrkofader Augustinus) – detta vardagliga begrepp är svårt att definiera.

Newton definierade tiden som en behållare, i vilken världsalltet existerar och förändringar äger rum. Leibniz däremot såg tid som förändringar. Einstein beskrev tid och rum som ett kontinuum (sammanhängande enhet), där tidens gång var beroende av den hastighet med vilken klockan (mätinstrumentet) rörde sig.

Betydelsen av tidsbegrepp för den gerontologiska forskningen är ofta översedd. Det är vanligt att relatera biologiska, psykologiska och sociologiska mätningar till de undersökta individernas ålder enligt kalendern, dvs. till kronologisk eller fysisk tid. Redan här blandas två tidsbegrepp eller tidseffekter samman: Individens utveckling och åldrande efter den kalendariska tidsaxeln är påverkad av den aktuella historiska tids miljöeffekter – den som föddes 1907 har under sitt liv fram till 60-årsdagen påverkats annorlunda än den som föddes 1937.

Biologisk tid är mera variabel. Alla högrestående levande organismer åldras. Det sker med olika hastighet hos olika arter men också i olika delar av en och samma individ – den biologiska tiden går med olika hastighet. **Den biologiska åldern borde mätas på ett sådant sätt att den korrelerar med den återstående livslängden.**

Psykologisk tid består av tidsupplevelse och tidsperspektiv. Upplevelsen kan illustreras med att många upplever att tiden går långsamt i barneåren och senare allt snabbare. Perspektivet består av förfluten tid, nuet och framtiden. Psykologisk ålder kan ses som förmågan att anpassa sig till olika situationer, med tonvikt på upplevelse, inläring och minne och har en viss relation till den biologiska åldern.

Social tid är oftast kronologisk tid – ibland i lätt förklädnad. Social ålder innehåller individens sociala vanor och status samt förmåga att uppfylla upplevda förväntningar i relation till ålder och kulturell bakgrund. Den har mer relation till kronologisk ålder än psykologisk och biologisk.

Alla är säkert inte eniga med denna korta kaleidoskopiska beskrivning av ett komplext ämne. En debatt om olika tids- och åldersbegrepp vore nyttig.

Andrus Viidik

Nordisk Gerontologisk Forening (NGF)

er et samarbeidsorgan for de gerontologiske og geriatrike foreningene i de nordiske land. Følgende foreninger er fra og med 1993 tilsluttet NGF:

Dansk Gerontologisk Selskab:

Formann Andrus Viidik, sekretær Kirsten Avlund

Dansk Selskab for Geriatri:

Formann Kirsten Hjort Sørensen, sekretær Lars Erik Madzen

Societas Gerontologica Fennica, r.f.:

Formann Reijo Tilvis, sekretær Kaisu Pitkälä

Föreningen för forskning i uppväxt och åldrande rf:

Formann Pertti Pohjolainen, sekretær Tuire Parviainen

Suomen Geriatri-Finlands Geriater:

Formann Juhani Salokannel, sekretær Pasi Kurtti

Societas Gerontologica Islandica:

Formann Steinunn K. Jónsdóttir, sekretær Gudlaug Helga Ásgeirsdóttir

Icelandic Geriatrics Society:

Formann Jón Eyjólfur Jónsson, sekretær Björn Einarsson

Norsk selskap for aldersforskning:

Formann Aase-Marit Nygård, sekretær Jan Høyesteren

Norsk Geriatrik Forening:

Formann Renate Pettersen, nestleder Pål Friis

Svenska Läkaresällskapetets Sektion för Åldersforskning:

Formann Birgitta Näsman, sekretær Ingrid Gause-Nilsson

Svensk Geriatrik Förening:

Formann Henrik Bjurwill, sekretær

NGF har oppnevnt et *nordisk fagråd* med representanter fra følgende fagområder: medisin, biologi, odontologi, psykologi, sosiologi og sykepleie. Fagrådet skal bistå under planlegning av de nordiske kongressene og ha ansvar for bedømmelse av abstracts.

Medisin

Marianne Schroll, Danmark

Timo Strandberg, Finland

Ársæll Jónsson, Island

Knut Laake, Norge

Åke Rundgren, Sverige

Biologi

Lis Puggaard, Danmark

Antti Hervonen, Finland

Sigurd St. Helgason, Island

Olav Sletvold, Norge

Hans Lithell, Sverige

Odontologi

John Christensen, Danmark

Anja Ainamo, Finland

Einar Ragnarsson, Island

Eirik Ambjørnsen, Norge

Poul Holm-Pedersen, Sverige

Psykologi

Pia Fromholt, Danmark

Eiríkur Örn Arnarson, Island

Jan Høyesteren, Norge

Boo Johansson, Sverige

Sosiologi

Bjørn Holstein, Danmark

Marjatta Marin, Finland

Sigrídur Jónsdóttir, Island

Anne Helset, Norge

Mats Thorslund, Sverige

Sykepleie

Lis Wagner, Danmark

Ritva Raatikainen, Finland

Anna Birna Jensdóttir, Island

Bjørg Schei, Norge

Astrid Norberg, Sverige

Redaksjonen konstaterer med glede at stadig flere av GeroNords lesere sender oss aktuelle meldinger og innlegg. Fortsett med det!

Vi trenger imidlertid alltid aktuelt stoff og oppfordrer både faste leverandører og andre som enda ikke har tatt utfordringen, til å sende inn bidrag.

Nedenfor finner du en oversikt over dead-lines for manus i 1997.

GeroNord 1997:

Nr. 1 - 15. februar, manus 1. februar

Nr. 2 - 1. juni, manus 15. mai

Nr. 3 - 15. oktober, manus 1. oktober

Abonnere på GeroNord?

Alle medlemmer av NGFs moderforeninger får GeroNord fritt tilsendt. Andre interesserte kan tegne abonnement ved henvendelse til GeroNords redaksjon. Prisen pr. år er NOK 90,-.

NGFs sekretariat har flyttet!

Norsk gerontologisk institutt flyttet 1. februar 1997 fra sine tradisjonsrike lokaler i Oscarsgt. 36, og Nordisk Gerontologisk Forenings sekretariat flyttet med. Dette har imidlertid ingen innvirkning på den service sekretariatet – og GeroNords redaksjon – gir NGFs medlemmer. Aase-Marit Nygård er fortsatt sekretær for NGF, og Toril Utne tar seg av sekretariats- og redaksjonsarbeidet.

Vi gjør oppmerksom på ny adresse, nytt telefon- og -faxnr. samt e-mailadresse som står nederst på denne side.

GeroNords redaksjon:
Nordisk Gerontologisk Forening
v/Toril Utne, NOVA
Munthesgt. 29, N-0260 Oslo
Telefon: +47-22-54 12 00
Telefax: +47-22 55 28 91
E-mail: tut@isaf.no

ISSN 0806 0304

NORDISK GERONTOLOGIPRIS

Nordisk Gerontologisk forening (NGF) utlyser Rhône-Poulenc Rorers nordiske pris i gerontologi

Prisen er på NOK 50.000 og utdeles 24. mai 1998 under åpningen av den XIV Nordiske Kongress i Gerontologi i Trondheim.

Prisen utdeles til en i Norden aktiv forsker som er ledende i sin del av gerontologien og som har preget utviklingen. I denne sammenheng betyr *ledende* enten en som leder en stor/fremgangsrisk forskergruppe, eller en som har startet noe viktig som andre har fulgt opp, og *gerontologi* omfatter alle vitenskapsgrener som beskjeftiger seg med aldringens ulike aspekter.

NGF inviterer herved til *nominasjon* av kandidater til prisen, som ikke kan søkes direkte. Nominasjonen skal inneholde en begrunnelse på 1/2 - 1 A4-side, sammen med kandidatens curriculum vitae og publikasjonsliste. Nominasjonsbrevet med bilag sendes i fire eksemplarer, og skal være NGFs sekretariat ihende senest **31. desember 1997**. Sekretariatets adresse er Nordisk Gerontologisk Forening v/Toril Utne, Munthesgt. 29, N-0260 Oslo.

Prisen utdeles av en jury som består av professor i psykologi Isto Ruoppila, professor i geriatri Olav Sletvold og NGFs formann, professor Andrus Viidik.

På vegne av
Styret for Nordisk Gerontologisk Forening

Andrus Viidik /s/
Formann

Aase-Marit Nygård /s/
Sekretær

Stipend til unge forskere som deltar i nordiske kongresser

Styret i Nordisk Gerontologisk Forening utlyser i forbindelse med 14. Nordiske Kongress i Gerontologi 10 stipend (to til hvert av de nordiske land) for deltakelse i 14 NGK i Trondheim 24.-27. mai 1998.

Hvert stipend er på NOK 3.000 samt dekning av kongressavgift. Reiseutgifter dekkes ikke.

Yngre gerontologer som ikke har overordnet stilling og som har problemer med å få dekket kongressutgifter, kan søke stipend. Det er en forutsetning at man sender inn abstract og får det godkjent.

Endelig utlysningstekst kommer i 2. announcement, som vil bli sendt ut i september 1997.

Enkelte dager

Enkelte dager
trer tingene frem:

Stolene, bordet,
teppet med den
ubestemmelige
fargen

Mor med den ene
hånden
under haken
og den andre
på bordet, i fanget
eller formet i myk
flukt

Og vinduet –
halvt åpent.

Et øyeblikk
fylles gardenet
av vind –

Et linseil mot ruten,
solen –
og en hvit by

Så henger det stille
igjen

Enkelte dager
går jeg langsommere
gjennom livet.

Sverre Udnæs

(fra *Moderne norsk lyrikk. Frie vers 1890-1980*. En antologi ved Kjell Heggelund og Jan Erik Vold. Cappelen forlag, Oslo 1985)

Jan-Erik Ruth 5.4.1944 - 22.3.1997

En av Finlands och Nordens mest kända gerontologer, Jan-Erik Ruth, avled hastigt och oväntat den 22 mars 1997 i Canada där han under vårterminen verkade som 'Visiting Chair in Gerontology' vid St. Thomas University i Fredericton. Hans frånfälle ger oss anledning att minnas och erinra oss om vem Jan-Erik var och vilken betydelse han hade för oss som person, forskare och vän.

Jan-Erik Ruth föddes den 5 april 1944. Han gick i skola i Borgå och utbildade sig sedermera till psykolog vid Åbo Akademi. Jan-Erik hade under hela sin verksamma bana en humanistisk inriktning. Hans pro-gradu avhandling behandlade upplevelsen av konst och hans doktorsavhandling vid USC i Los Angeles, kreativitet i Ålderdomen. I början av sin forskarbana inriktade han sig i huvudsak på kvantitativ empirisk kognitionsforskning, men kom alltmer att ägna sig åt kvalitativt inriktad forskning om «Att uppleva Åldrandet», vilket också var namnet på den festskrift som tillägnades Jan-Erik Ruth på hans 50-årsdag.

Jan-Erik var en av pionjärerna inom den finländska åldrandeforskningen i dess vidaste bemärkelse och speciellt så inom socialgerontologin. I Norden var han en ivrig förespråkare för ökade nordiska kontakter, och en pådrivare för samarbete över gränserna. Han var också en av dem som tog initiativet till att på den internationella scenen föra fram den narrativa metoden inom gerontologin. Som ett led i detta intresse och denna forskning var Jan-Erik Ruth en av redaktörerna till boken "Aging and Biography. Explorations in adult development".

Som forskare var Jan-Erik mycket mångsidig och produktiv,

och hans vetenskapliga produktion omfattar närmare 100 artiklar. Som en av redaktörerna för ett tiotal böcker om psykologi och åldrande populariserade han också sitt forskningsområde. Bland dessa böcker kan nämnas Ålderdom i Finland (Vanhuus Suomessa), Kreativitetens dimensioner (Luovuuden ulottuvuudet), Människans livslopp (Ihmisen elemänkaari), Omvårdnad vid demens, Den föränderliga ålderdomen (Muuttuva vanhuus), och Döden mitt i livet (Kuolema elemän keskellä). Jan-Erik Ruth var över åren också redaktör och chefredaktör för flera finska och även internationella tidskrifter.

Jan-Erik Ruth var assistent i psykologi och pedagogik vid Åbo Akademi åren 1971 - 1982 och forskare vid Kuntokallio forskningscentrum 1982 - 1984. Där utnämndes han till forskningsdirektör 1985, en tjänst han innehade till 1996, då han övergick till att tjänstgöra som ledande gerontolog vid Folkhälsan i Helsingfors. Jan-Erik var också docent i psykogerontologi vid Helsingfors Universitet och i socialgerontologi vid Åbo Akademi. Han hade, utöver detta, förtroendeuppdrag i ett antal vetenskapliga föreningar och organisationer i Finland och var även 1989 - 1991 en av två ansvariga för Finlands Akademis program för Åldrandeforskning.

Inom den nordiska gerontologin minns vi Jan-Erik Ruth för hans engagemang och initiativkraft i ett flertal samnordiska forskningsprojekt. Han var en av initiativtagarna till projektet Ensamhet bland äldre som var ett av de första nordiska samarbetsprojekten inom gerontologin och som utmynnat i ett flertal publikationer i olika författarkonstellationer. Han var också en av ledargestalterna i projektet Livsformer, åldrande och välbefinnande och Hur de gamla

lär. Jan-Erik uppvisade en väldig bredd i sina intressen och i sin forskning och bidrog, inte minst i sina nordiska kontakter, till samarbete över gränserna, inte bara mellan länder utan också mellan de olika disciplinerna inom gerontologin. Han var också en av dem som, med stöd bland annat från NGF, ledde och drev den utbildning i gerontologi för universitets- och högskolelärare från de nordiska länderna som genomfördes 1991 och 1992. Dessutom ingick Jan-Erik Ruth i NGFs expertråd inom området psykologi.

Jan-Erik var mycket uppskattad och omtyckt som lärare, handledare, och inte minst, som kollega och vän. Inom finländsk socialgerontologi har man förlorat en aktiv och kreativ pionjär, inom den nordiska gerontologin har vi mist en pådrivare och eldsjäl i strävan efter att vidga och sprida kunskapen om åldrandet. Saknaden är stor inom gerontologin i Finland och i Norden, men även internationellt lämnas ett tomrum som blir svårt att fylla.

Hemma i Borgå var Jan-Erik medlem i stadsfullmäktige och aktiv i empirestadsdelsföreningen, för att bevara den gamla trähusmiljö där han själv växt upp och där han nu bodde med sin sambo. Han engagerade sig i stort och smått, i det nära och fjärran, och inte minst i människan, som den humanist han var. Det är tungt att mista någon man håller av och tyngst är det för Jan-Erik Ruths tre barnbarn som aldrig riktigt får lära känna sin morfar, för hans fyra döttrar som förlorat sin faders stöd och för hans sambo som saknar den man han var.

Vi känner alla sorg och saknad efter en vördad kollega och en kär vän.

Peter Öberg
Tapani Sihvola
Torbjörn Svensson

De nordiske lærermøder i geriatri

Nordiske lærermøder i geriatri har været afholdt hvert år på skift i de nordiske lande siden 1986. Ca. 20 professorer/docenter/kliniske lektorer fra geriatrike universitetsafdelinger i de nordiske lande deltager.

Man har drøftet den præ-graduate undervisning i geriatri for medicinske studenter, men også den postgraduate uddannelse til specialist i geriatri (Laake, K.) og desuden geriatrik forskning.

Et initiativ til oprettelse af professorater i lande, som endnu ikke havde en lærestol i geriatri, har muligvis været medvirkende til oprettelsen heraf (Danmark og Island).

Hver enkelt deltager har selv sørget for rejse og ophold, men værtslandet har ofte kunnet tilbyde støtte til måltider, overnatning, transport etc. ved bidrag fra sponsorer. Det er efterhånden blevet tradition, at vi mødes en fredag ved frokosttid og ser den lokale geriatrike afdeling. Vi plejer at arbejde resten af fredagen og hele lørdagen med mulighed for en udflugt eller lign. lørdag aften eller søndag morgen.

Det har altid været gavnligt med en vis tid, afsat til at udveksle nyt fra de nordiske lande. Det er tit i den dertil knyttede diskussion, vi får ideer til kommende temaer og arbejde i arbejdsgrupper. Desuden er det der, vi får en fornemmelse af, at vi ikke står alene med vore problemer; de er typiske og møderne giver ideer til løsninger.

Eksempel på temaer:

Reykjavik, Island oktober 1994: Skalaer (demensskalaer, ADL-skalaer, skalaer til at måle motorik, depressionsskalaer og skalaer til at måle livskvalitet).

Ved mødet blev det bestemt at forsøge at arbejde sig frem til en form for konsensus om geriatrik utredning i en arbejdsgruppe, som udarbejdede et oplæg til det nordiske lærermøde i Helsinki 1995 (Sletvold O.).

Ved det nordiske lærermøde i geriatri i Umeå, oktober 1996, blev det vedtaget at nedsætte en arbejdsgruppe vedr. rehabilitering af ældre ud fra samme «svækkelsesmodel» som lå til grund for geriatrik udredning i de nordiske lande, som grundlag for tværfagligt

samarbejde i geriatrien. Arbejdsgruppen vil præsentere resultaterne af deres arbejde på et kommende møde, der er berammet til at finde sted i Århus, 24.-26. oktober. Der gives samtidig oplæg til et nyt tema om forebyggelse (forebyggende helbredsbesøg blandt gamle mennesker, som der nu er lovgivet om i Danmark, screenings- og vaccinationsprogrammer og områdegeriatri).

Vært for mødet bliver Else Marie Damsgaard, overlæge, dr.med., Geriatrik Afdeling i Århus. Else Marie Damsgaard er ny lektor i geriatri ved Århus Universitet. Der bliver mulighed for at præsentere geriatrien i Århus for deltagerne, såvel hvad angår universitetsundervisning som klinik og forskning.

*Marianne Schroll,
Professor, overlæge, dr.med.*

Laake K, Sourander L, Schroll M & Gustafson Y: Geriatri Utdanningen for Läkare i de Nordiske Landene. *Nordisk Medicin* 1991; 106: 244-45.

Sletvold O, Tilvis R, Jonsson A, Schroll M, Snædal J, Engedal K, Schultz-Larsen K & Gustafsen Y: Geriatric work-up in the Nordic countries. *Danish Medical Bulletin* 1996; 43: 350-59.

Klokkene ringer for deg

Intet menneske er en Øy,
hel og ubeskåret i seg selv.
Hvert menneske er et stykke av
Fastlandet, en del av det Hele.
Om en **Jordklump** skylles bort
av Havet, blir **Europa** mindre,
på samme vis som en **Landtunge** blir det,
eller som et **Jordegods**,

tilhørende **Dine Venner**
eller **Deg** selv må bli det.
Hvert menneskes **Død** forminsker **Meg**,
ti jeg er innesluttet i **Menneskeheten**.
Gå derfor aldri ut for å spørre:
Hvem ringer **Klokkene** for?
Klokkene ringer for deg

*John Donne
fra samlingen
«Devotions upon Emergent Occasions», 1624
oversatt til norsk av Paul René Gaugin*

Andrus Viidik 60 år

NGFs formann, Andrus Viidik, fylte 60 år 15. juni. Når betydningsfulle mennesker når den slags milepæler i livet, er det vanlig at de blir gjenstand for hederlig og rosende omtale – både muntlig og skriftlig. Og vi er sikre på at dette også blir Andrus til del, i tyngre og mer betydningsfulle trykksaker enn GeroNord. Men også GeroNords redaksjon vil være med i hyldningskoret, på vår måte. Nedenfor gjengir vi noe av det man kan lese seg til i årbøker og «Hvem er hvem»:

Andrus Viidik ble utnevnt til professor i anatomi ved Aarhus Universitet i 1972, og har etter dette vært medlem av en rekke utvalg og råd, så som Det Lægevidenskabelige Studienævn 1973-75, Det Lægevidenskabelige Fakultets Postgraduate Udvalg 1974-91, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Disputats- og Forskeruddannelsesudvalg fra 1992, Det Lægevidenskabelige Fakultetsråd 1977-80, Konsistorium ved Aarhus Universitet 1980-83, Aarhus Universitetsforlags bestyrelse fra 1985 og av Kulturministeriets Forskningsbiblioteksråd fra 1993.

Han har foretatt en rekke studiereiser og forskningsopphold i Europa og USA og vært gjesteforeleser ved forskningskongresser, symposier og universitetet. Fra 1971-76 var han europeisk sekretær og formann for grunnforskning 1976-81, og formann for Europaregionen i International Association of Gerontology 1981-89.

I 1996 ble han tildelt Ærespris fra generalkonsul Ernst Carstens Fond, og samme år ble han utnevnt til æresdoktor ved Jyväskylä Universitet, Finland.

Men først og fremst vil vi benytte anledningen til å minne om hvilket arbeid Andrus Viidik har lagt ned for gerontologien i Norden, og for Nordisk Gerontologisk Forening. Han var en av

initiativtagerne til opprettelsen av Nordisk Gerontologisk Forening ved den første nordiske kongressen i gerontologi i Århus i 1973 og deltok aktivt i arbeidet med å stifte NGF i 1973-74. Han ble forenings første sekretær og kasserer i 1974, et verv han innehadde til han ble valgt til formann i 1988 under den 9. Nordiske Kongress i Bergen.

I sin sekretærtid var han redaktør av NGF-aktuelt. Både som sekretær og senere formann deltok han aktivt i forberedelsene til de nordiske kongresser i gerontologi. Ved aktivt å samarbeide med skiftende lokale kongressarrangører er det i stor grad hans fortjeneste at kongressene har fått den form vi i dag forbinder med de nordiske kongresser. Som sekretær tok han initiativ til dannelsen av den første ekseptgruppen (odontologi) på forsøksbasis, og senere til NGFs fagråd (ekspertråd), slik det fungerer i dag.

Som formann har han i aller høyeste grad bidratt til at NGF fremstår som en moderne, aktiv organisasjon, med bl.a. et fast sekretariat, tidsmessig oppdatert lovverk (stadgar) og et nyhetsblad, GeroNord, som nu blir utgitt på sjetten året.

I tillegg til omtale av jublantens offisielle liv, vil Sekretariatet benytte muligheten til å være litt personlig ved en anledning som denne.

Kjære Andrus –

din merittliste er lang, du har hatt en finger med i det meste innenfor nordisk gerontologi. Utvikling og aldring handler om både å være på offensiven og være lyttende, mottagende. Kanskje hensikten med livet er å være underveis?

I tillegg til dine profesjonelle roller, vil sekretariatet i Oslo også takke for vennskap utviklet gjennom de siste 10 år, diskusjoner, din humoristiske sans (ikke minst den galgenhumoristiske siden), våre felles opplevelser på Nationalteatret i Oslo med Ibsen-forestillinger etter en lang dags arbeid.

T.S. Eliot skal ha sagt: «There are two kinds of problems in life. One kind requires the question: «What are we going to do about it?» and the other calls for different questions: «What does it mean, how does one relate to it?»

Andrus, diplomaten, analyserer og forholder seg til de ulike spørsmål som bringes frem, presenterer sine overveininger, og når beslutninger fattes, går de som oftest i den retning han hadde tenkt!

Når vi tenker på Andrus – og det gjør vi ofte – er det to sitater fra salig fader Ibsen som rinner oss i hu. Det ene er fra «En folkefiende» (uten sammenligning forøvrig), hvor dr. Stockman sier «Den mann står sterkest som står alene». Men det er kanskje det andre sitatet, fra «Peer Gynt», som i de senere år har kommet mer i forgrunnen; «Han var for sterk, det stod Kvinder bag ham».

Vi, «kvinnerne» som står bak – og hos – i arbeidet med NGF, vil gjerne slutte oss til gratulantenes rekke.

Gratulerer med dagen – alle gode ønsker for det neste 10-året fra

*Sekretariatet i Oslo
Aase-Marit Nygård
Toril Utne*

Aase-Marit Nygård 60 år

Aase-Marit Nygård fylde 60 år den 26 maj 1997.

Inom gerontologin brukar vi påpeka, att den del av livet som ligger mellan 60 och 90 år är lika lång som den mellan 30 och 60. Ingen skulle drömma om att betrakta gruppen 30-60-åriga som enhetlig. Gruppen 60-90-åriga är ännu mindre enhetlig. Men för den enskilda individen kan livsförloppet från 30 till 60 ge anvisningar om i vilken riktning det fortsatta förloppet kan komma att gå.

Som 30-årig var Aase-Marit redan en etablerad forskare på det som fram till 1973 hette Nasjonalforeningens gerontologiska institutt (sedan Norsk gerontologisk institutt och nu en del av NOVA – Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring). Hon hade redan 1962 blivit vetenskaplig assistent på detta institutt, efter att 1961 avlagt den psykologiska kandidatexamen på Universitetet i Oslo. Sedan dess har hon förblivit gerontologin trogen och haft den största delen av sin karriär som forskare på instituttet med utflykter till geriatrik avdelning på Ullevål Sykehus (som psykolog 1964-65), Sosialdepartementets kontor for psykiatri (som førstetekonsulent 1979-80) och Oslo kommunes kontor for eldreomsorg (som forsker/projekt-

leder 1986-88). Sedan 1989 har hon haft det fackliga och koordinerende ansvar for Sosialdepartementets utviklingsprogram om aldersdemens. Hertil kommer en lang rad av expertoppdrag og medlemsskaper i utredningar mm.

Aase-Marits levande interesse for gerontologi og gerontologisk forskning illustreres av att hon 1969-1985 var sekretterare i Norsk selskap for aldersforskning og er sedan 1995 ordforande. NGF har haft glæde av hennes store kunnande; her har hon varit sekretterare og kassaforvaltere sedan 1988. Hon har deltagit i alle nordiske kongresser i gerontologi, ofte med foredrag, varit medlem av organisationskomiteene for kongresserne i Oslo 1979 og Bergen 1988 samt er generalsekretterare for den kommende kongressen i Trondheim 1998. Att räkna upp de europeiska och internationella kongresserna skulle bli for langt. Men allt detta avspeglar inte bara hennes interesse utan också i hög grad hennes produktivitet – hon har aldrig presenterat gammel skåpmat men alltid haft noget nytt i bagaget når hon rest till kongress – og det har varit ofta.

Men mennesken Aase-Marit bakom alle dessa aktiviteter? Jag har opplevd henne som en god og klok samarbeidspartner i arbeidet med NGF's sekretariat mellom

Foto: R.M. Eidem Krüger

kongresserne og styrelsesammantrædene. Det har varit ett mycket gott og produktivt samarbeide. I større sammenheng sier hon inte særskilt mycket, men når hon sier noget, så lyssnar alle. Till bilden av mennesken Aase-Marit hör också, att hon till den grad som det er möjligt värnar om sitt privatliv og har brede kulturelle interessen.

Med de brede interessene Aase-Marit har er det svært att spør om framtiden mer än att den kommer att innehålle ett fortsatt interesse for og ett energiskt arbeide inom gerontologin.

På «familien NGF»-s vägnar framfor jeg våre hjertlige gratulasjoner på 60-årsdagen og ønsker allt gott for de kommende årene.

Andrus Viidik

«Klippe, klippe ...» sa kjerringa. Utvikling av behandlingstilbud for aldersdemente pasienter

Fra begynnelsen av 1960-årene har Aase-Marit Nygård som psykolog og forsker viet sitt arbeidsaktive liv til utviklingen av norsk gerontologi og eldreomsorg. Det meste av tiden har vært knyttet til Norsk gerontologisk institutt, men også Sosial- og helsedepartementet og Oslo kommune har gjort seg nytte av hennes kunnskap og arbeidsinnsats. Når hun nå runder 60 år kan hun se tilbake på en meget vellykket periode som leder av Sosial- og helsedepartementets utviklings-

program om aldersdemens og står på trappene til et videre virke i det nyopprettede Nasjonalt kompetansesenter om aldersdemens.

Arbeidet for utvikling av et faglig godt tilrettelagt behandlings- og omsorgstilbud for personer med aldersdemens har vært et hovedområde for hennes virksomhet i mange år. Et arbeid som ofte har møtt motstand og der en positiv støt har vært nødvendig. Opplevelsen av iblant å være «Kjerringa mot strømmen» kan ikke ha vært langt borte.

En vilje til å sloss for en ikke prioritert gruppe, evne til samarbeid med andre og evne til å inspirere har vært kjennetegn for hennes virke.

Dette festskriftet er en artikkelsamling med i alt tolv bidragsytere som fra ulikt faglig ståsted belyser viktige tema innenfor demensområdet.

Festskrift til
Aase-Marit Nygård
i anledning 60-årsdagen.
INFO-banken 1997

Når ektefellen blir aldersdement

«Erin og Anders. Om samliv og Alzheimers sykdom»

Hvordan oppleves det når den du er gift med, gradvis begynner å miste taket på virkeligheten? Når kjæresten ikke lenger klarer å utføre de enkleste gjøremål – når elsker og fortrolig partner gjennom mange år kanskje tisser på seg – eller ikke kan føre en samtale?

Dette rammer ekteparet i boken «Eirin og Anders – Om samliv og Alzheimers sykdom».

Forfatteren Marit Nordby har selv opplevd at hennes mann ble rammet av den ubarmhjertige sykdommen, og tar oss med gjennom en sykdomsutvikling som etter hvert omformer hele tilværelsen for begge to.

De små signalene først – roting med nøkler, problemer med hukommelsen, bilkjøring i hytt og vær. Senere hans åpenbare problemer med å utføre daglige gjøremål – og de vonde glimtene av erkjennelse.

Vi får del i begges fortvilelse og sorg over det som er i ferd med å skje, og hennes utslitthet og irritasjon når han smøret smøret på tallerkenen, heller kaffe i sukker-skålen og ikke kommer seg på toalettet i tide. Hun forteller åpent om øyeblikk da hun vemmes over tanken på intimt samliv med en mann som må stelles som et barn, om endeløse gjentakelser av ting hun nettopp har sagt, om sin depresjon og sine selvmordstanker, men også om de små gode opplevelsene av nærhet og varme mellom de to.

Sammen med Eirin og Anders møter vi omgivelsene gjennom tankeløse, uforstående og hjelpe-løse mennesker – men også gjennom noen som forstår.

Marit Nordby tegner et avslørende bilde av et offentlig hjelpeapparat som ikke trår til før hun er utslitt, og av hjelperer som kun

forstår verden gjennom sine egne profesjonelle briller og hverken hører eller ser hva som skjer med de to ektefellene. Hun opplever kommunens armod på både penger, tiltak og profesjonelle ressurser. Heller ikke blir hun spart for nedverdighelsen ved å måtte tigge om hjelp.

Boken gir stoff til gjenkjennelse for alle som lever eller har levd nært en person med aldersdemens.

Den burde gi stoff til økt forståelse hos dem som planlegger og bevilger penger til eldreomsorgen, og hos dem som arbeider med mennesker rammet av aldersdemens.

Ragnhild M. Eidem Krüger

Boken koster NOK 160 og kan bestilles hos bokhandler (ISBN 82-91054-44-4) eller fra INFO-banken, Granli senter, tlf +47-33 33 25 66

Den 31/5 1997 forsvaret Terttu Häggström en licentiatavhandling i omvårdnadsforskning, Med fak, Umeå universitet

Formal carers' understanding of residents with moderate and severe dementia in a group dwelling. Licentiate thesis.

Abstrakt:

Five selected skilled carers for people with moderate and severe Alzheimer's disease living in a group dwelling were interviewed individually and observed in interactions with the residents. The purpose was to elucidate carers' ways of understanding of the residents communicative cues. Observation notes and audio-recorded, transcribed interviews were interpreted using a phenomenological hermeneutic method.

The findings showed that these carers used 'maternal thinking' to explain how they thought it was possible for them to understand the residents as persons. The observations revealed that they created a home-like atmosphere together with the residents and gestalted their 'maternal thinking' in close relationships with the residents in sequences that were judged as 'successful' caring performance. This was interpreted as 'communion' and was illustrated by a triangular contest between I-Thou-It within which

the carers' co-created meaning together with the residents (cf. M. Buber 1958). Their ways of achieving an understanding of the residents were seen as 'maternal thinking' gestalted in personal ways and based on 'affect attunement' (cf. D. N. Stern 1985). These carers' personal experience, knowledge, and talents seemed to be integrated in their ways of achieving understanding of these five residents in the selected group dwelling.

Andrus Viidik Symposium

Nordisk Gerontologisk Forening (NGF) formand, Andrus Viidik, fylder 60 år den 15. juni 1997. Andrus Viidik har haft umådelig stor betydning for udviklingen af gerontologien i Norden, blandt andet som formand for NGF siden 1988 og for Dansk Gerontologisk Selskab (DGS) siden 1975. Han har arbejdet for at gøre gerontologien synlig, videnskabelig og tværvideenskabelig, fx ved at øge kvaliteten og bredden i de nordiske og europæiske gerontologiske kongresser. Han har en stor videnskabelig produktion inden for biologisk gerontologi, og han har søsat en armada af gerontologiske forsknings- og udviklingsprojekter.

NGF og DGS hædrede Andrus Viidik for hans utrættelige og visionære indsats ved et videnskabeligt symposium ved Aarhus Universitet 6. juni 1997. Forskere fra USA, UK, Østrig, Finland, Sverige og Danmark præsenterede frontlinien i dele af den gerontologiske forskning:

Leonard Hayflick (USA) gennemgik teorien om det telomere ur, den genetiske regulering af den maksimale levealder. *Allen J. Baily* (UK) forelæste over bindevævets ændringer med stigende alder og betydning i aldringsprocessen. *Finn Gottrup* (DK) forelæste over gerontologiske aspekter af sårheling og klinisk arbejde med gamle patienter med sår. *Lis Mosekilde* (DK) gennemgik skelettets aldringsprocesser. *Momika Skalicky* (AU) præsenterede ny viden om motions indflydelse på aldringsprocesserne hos forsøgsdyr. *Åke Rundgren* (S) forelæste over basal og klinisk forskning i geriatrien. *Poul Holm-Pedersen* (S) præsenterede basalforskning og klinisk forskning om aldring og tandsygdomme. *Pia Fromholt* (DK) forelæste over fænomenet tværvideenskab; inden for gerontologien findes mange forskellige paradigmer for tværvideenskabelig erkendelse. *Eino Heikkinen* (F) sluttede symposiet med en forelæsning om, hvad vi lærer om aldring fra befolkningsundersøgelser.

Bjørn Holstein
Dansk Gerontologisk Selskab

til 22 ergoterapeuter som har tilknytning til demensproblematikk i Sør-Norge. Fagdagen samlet 15 ergoterapeuter med repræsentanter både fra kommune- og spesialisthelsetjenesten.

Tema for dagen var ergoterapeutens yrkesrolle i behandling av og omsorg for aldersdemente. Hvordan bruker vi fagbakgrunnen vår og hvordan kan vi utvikle oss videre ?

Vi hadde invitert Aase-Marit Nygård, programkoordinator for Sosial- og helsedepartementets utviklingsprogram for aldersdemente til å være sammen med oss denne dagen, og kommentere og utfordre yrkesrollen vår.

Dagen startet med at hver ergoterapeut fikk fem minutter til å presentere arbeidsområder og arbeidssituasjonen sin.

I arbeidet med enkeltpasienter gjør vi mye av det samme; samtaler med pasienten; undersøker kognitiv funksjon ved hjelp av undersøkelser som er utviklet av ergoterapeuter i Norden; observerer pasienten i utførelsen av praktiske oppgaver.

Målene for undersøkelsene er:

- utredning med henblikk på legens diagnosearbeid
- observasjon av praktiske gjøremål for å skaffe oversikt over pasientens ressurser og begrensninger i dagliglivets aktiviteter for å kunne bidra i vurdering av omsorgsnivå og for å se hvordan en best kan støtte, hjelpe pasienten for å opprettholde størst mulig egeninnsats
- utprøving av tiltak og tilrettelegging av hjemmesituasjonen
- miljøtiltak i institusjon.

Utover dette viste det seg at mange av ergoterapeutene underviser og veileder annet personell på egen arbeidsplass om demenssykdommer og behandling av personer med demens. Noen gjør dette også overfor andre institu-

Ergoterapeuter som arbeider i demensfeltet i Norge Fagdag i Oslo 7. februar 1997

Ergoterapeuter som arbeider i demensfeltet i Norge har ingen organisert faggruppe. De færreste samarbeider med andre ergoterapeuter i sitt daglige arbeid. Vi som har valgt å arbeide med aldersdemente møter mange spennende utfordringer, både i arbeidet med pasientene og i de tværfaglige miljøene. Mange av oss har vært med på å utvikle egen yrkesrolle på arbeidsplassen. Fagfeltet er nytt, og vi opplever at vi er med på viktig nybrottsarbeid. Fordi vi i stor grad jobber via andre

yrkesgrupper har noen av oss diskutert dilemmaet: hvordan bli synlige som fagpersoner når mye av arbeidet vårt er å lære opp andre i ergoterapeutens metoder ?

I blant føler vi oss ensomme som yrkesgruppe og savner mulighet til å diskutere egen praksis med andre ergoterapeuter. Med andre ord, vi trenger bekreftelse på yrkesidentiteten. Dette var noe av bakgrunnen til at to av oss som har arbeidet i demensområdet i flere år, tok initiativet til å arrangere en fagdag i Oslo. Vi sendte invitasjon

sjoner og organisasjoner. Dette er ofte arbeidsoppgaver som ikke er definert i arbeidsinstruksen, men som for mange allikevel utgjør en stor del av arbeidet.

Noen av ergoterapeutene nevnte at de var med i pårørende-arbeidet ved egen institusjon.

Problemstillinger som kom opp i løpet av dagen var:

- Hvordan skal vi forholde oss til alt det indirekte pasientarbeidet vi utfører i undervisnings-/veiledningsoppgavene?
- Vil dette arbeidet medføre at vi gjør oss selv overflødige?
- Hvordan få vist det vi prioriterer bort på grunn av for liten kapasitet?

Aase-Marit Nygård tok opp tråden og spurte: Hvem beskriver rollen og hvem bestemmer innholdet i rollen? Hva kjennetegner ergoterapeuten – hva er varemerket? Hun minnet oss på at hver og en må finne ut hva en egentlig vil, hva en ønsker som «sitt varemerke». Er det direkte pasientarbeidet mest prestisjegivende?

Hun minnet oss på at vi hadde etterlyst ideer om hvordan bli mer etterspurt og synlige i den store sammenhengen. Vektlegger vi «alt det andre» vi gjør som mindre verdifullt? Ønsker vi å forandre på dette må vi se på rammebetingelsene og være aktive på flere områder. Eksempler på å bli mer synlige kan være systematisering av kunnskap, evalueringsmetoder for virksomheten vi arbeider i, modelllæring og undervisning. Vi skal ikke slutte å arbeide i forhold til enkeltpersonen, men vi kan gjøre noe i tillegg. Kanskje må vi tale at andre yrkesgrupper kan mye av det samme som oss.

Aase-Marit Nygård oppfordret oss til ikke å glemme at vi også ofte er trivselaenter/moderatorer i miljøet!

Neste oppfordring var å skrive ned erfaringer. Bøkene og temaheftene fra demensfeltet som er skrevet av ergoterapeuter de siste årene framhevet hun som svært gode eksempler på kunnskap om hverdagen satt i system.

Alle problemstillingene ble ikke besvart, men den refleksjon som denne dagen gav anledning til, er verdifull og bør følges opp.

En kommentar fra en av ergoterapeutene som har vært med demensarbeidet i Norge i mange år får stå som avslutning:

«dette var spennende, nå begynner mange av oss å bli samstemte. Det ser ut som vi «gamle» ikke må hjelpe de nyankomne inn i gruppen lenger».

Dette håper vi er et tegn på at ergoterapeutene er på full fart inn i demensfeltet i Norge!

Grete Berg
Brumunddal bo-
og aktivitetssenter

Kari Aursand
Rosenborgteamet

Brumunddal bo- og aktivitetssenter er et tilbud i spesialisthelsetjenesten, alderspsykiatrisk avd. for Hedmark fylke.

Rosenborgteamet, Lovisenberg Diakonale Sykehus, er et utrednings-team plassert i 2. linjetjenesten i Oslo.

Mottatte bøker

T. Løw:

Kommunenes bruk av omsorgslønn. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA-rapport 1997:2

S. Lingsom:

The Substitution Issue. Care Policies and their Consequences for Family Care. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA-rapport 1997:6

A. Helset:

Hjemmehjelp, brukere og kvalitet. en litteraturgjennomgang. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA-rapport 1997:7

S. O. Daatland og P. E. Solem
Bolig og dagligliv i eldre år.

En undersøkelse om behov og ønsker blant 60- og 80-åringer i Sør-Aurdal. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA-rapport 1997:13

Chr. J. Busch, P. Cramon, H. Timm, L. Wagner (red.):

Palliativ indsats i Danmark
DSI • Institut for Sundhedsvæsen

E.B. Hansen, L. Eskelinen, T. Seir, L. Wagner:

Ældre tilfredse med nye akutstuer
København: AKF Forlaget

A. Eek, K. Engedal, P.K. Haugen (red.):
«Klippe, klippe ...» sa kjerringa. Utvikling av behandlingstilbud for aldersdemente pasienter. Festskrift til Aase-Marit Nygård i anledning 60-årsdagen.
Granli: INFO-banken.

Selvets skapelsesberetning

Hvordan forstår eldre kvinner og menn seg selv i lys av den livslange utviklingen de personlig har gjennomgått i et samfunn som stadig er i endring? Dette er tema for Kirsten Thorsens doktoravhandling *Kjønn, livsløp og alderdom*.

– I studien har det sentrale vært å knytte alderdom til det levde livet, til forhistorien slik den har utspilt seg i en kulturell sammenheng. I denne avhandlingen har jeg spesielt tatt utgangspunkt i det jeg har kalt det kjønnede selv, og viser hvordan menn og kvinner i denne generasjonen har lagt vekt på ulike livstemaer i sin selvforståelse, sier Kirsten Thorsen.

Undersøkelsen baserer seg på intervjuer med 29 kvinner og 15 menn som er født mellom 1905 og 1915, og bygger på livshistoriene, slik de blir fortalt muntlig. På intervjutidspunktet var alle enslige, dvs. ugifte, fraskilte eller enker og ekemenn. Alle var hjemmehørende i Oslo, men noen kommer opprinnelig fra andre steder i landet. Alle sosiale klasser er representert i undersøkelsen. Den har vært en del av et nordisk samarbeidsprosjekt med tilsvarende studier i de fem nordiske landene.

Avhandlingen viser aldringen som en dobbelt endringsprosess, der individets utvikling skjer innvevd i samfunnsmessige og kulturelle endringer. I den gjensidige påvirkningen mellom individ og samfunn endrer menneskene seg underveis. Aldring og fortolkningen av selvet blir en dynamisk, meningsdannende prosess som er bundet til tid og sted og blir forskjellige for kvinner og menn slik de fortolker seg selv som kjønnede vesener.

– Noe av det som kjennetegner denne generasjonen kvinner og menn, er at deres selvforståelse bygger på få og varige livstemaer

sentrert rundt arbeid og familie. Kvinnene i denne generasjonen har vært «relasjonsorienterte», mennene «virksomhetsorienterte» i utformingen av sitt liv. Disse to livstemaene gjenspeiler samtidens normer for hva som har vært oppfattet som gode og riktige liv for kjønnet i denne generasjonen. Spørsmålet er hva kontinuitet og eventuelle brudd i livsløpet har betydd for selvoppfatningen i alderdommen. Evnen til å gjøre det beste ut av det, har vært og er en bærende mestringsressurs for denne generasjonen, sier Kirsten Thorsen.

Et annet spørsmål er hva sivilstand har betydd for gamle mennesker. Dette er en sentral kulturell kode for selvfortolkning for denne generasjonen.

– Studien gir innblikk i hvordan ugifte og fraskilte eldre har levd sitt liv, to grupper vi har hatt lite kunnskap om. Samtidig har disse opplevd at normene for «det riktige liv» har endret seg. Deres livsløp er blitt vanlig og akseptert, og i den forstand er de blitt «mer moderne».

– *I hvilken grad ser du at kanskje særlig kvinner i denne generasjonen savner å ha kunnet gjøre andre valg, f.eks. skaffe seg mer utdannelse og ha en sterkere forankring i yrkeslivet når de ser på kvinnegenerasjonene som kommer etter dem?*

– Det å ha vært mer yrkesaktive har så vidt jeg kan se ikke vært noe sentralt tema. Men skulle det være noe kvinner i denne generasjonen eventuelt angrer på, så er det mer det at de ikke fikk barn enn at de ikke giftet seg. Svært mange kvinner i denne generasjonen forble ugifte. Den herskende normen var at de ikke måtte få barn hvis de ikke var gift. Det er et valg som står åpent for dagens unge kvinner som disse kvinnene ikke hadde. I dag ser vi at det å ikke ha barn og barnebarn skaper et sosialt skille

Kirsten Thorsen disputerte for dr.philos.graden ved Universitetet i Bergen 5. april 1997. Hun er psykolog og kommer fra det tidligere Norsk gerontologisk institutt. Ved NOVA arbeider hun i gruppe for aldersforskning.

for kvinnene i den eldste generasjonen, sier Kirsten Thorsen.

Kirsten Thorsen understreker at den forståelsen undersøkelsen gir av gamle menneskers selvfortolkning, danner et grunnlag for å forstå generasjonsforskjeller i et samfunn i rask endring. Studien viser hvordan de eldres selvutforming i dag er påvirket av samfunnets modernitet og modernisering. Den åpner for spørsmålet om vi blant yngre kan se konturene av andre former for selvkonstruksjon enn det som har vært dominerende i den generasjonen undersøkelsen omfatter.

Et spørsmål som blir interessant når vi ser hvor sentral hjemmesfæren og familien er for gamle kvinners selvforståelse, er hvordan yngre kvinner vil takle pensjonisttilværelsen når den tid kommer. Hvilke livstemaer blir sentrale for kommende generasjoners selvforståelse, både kvinners og menns?

– **Kanskje vi i vår alderdom utsettes mer for nagende selvran sakelse og tvil om at vi valgte riktig. Yngre generasjoner har flere valg enn kvinnene og mennene i min undersøkelse hadde. Det å velge – og velge riktig – blir mer sentralt for selvoppfatningen. Men valgets kval og sjansen for å mislykkes er jo på mange måter baksiden av medaljen, sier Kirsten Thorsen.**

Kirsten Thorsen:
Kjønn, livsløp og alderdom
Doktoravhandling
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring

B

174119/5

Returadresse:
Nordisk Gerontologisk Forening
c/o NOVA, Munthesgt. 29
N-0260 Oslo

Aktuelle konferanser

1st Bologna International meeting
Cognitive and Affective Disorders in the Elderly
S. Orsola-Malpighi University Hospital, Bologna, Italiaen 19-21 juni 1997
Information: Medicin viva Servizio Congressi S.r.l. Viale dei Mille 140 - 43100 Parma - Italiaen
Tel: +(39)(521)290191-4
Fax: +(39)(521)291314
E-mail: medicina.viva@rsadvnet.it

5. Nordiske kongress: Omsorg ved livets slutt
Reykjavik, Island, 5.-7. juni 1997
Information: Iceland Tourist Bureau, ITB-Congrex, Skógarhlid 18, IS.101 Reykjavik
Tel: 354-562 3300, fax 354-562 5859

International Association of Homes and Services for the Aging
Trends in Care and Housing for the Aging: a Global Perspective Join the leaders in International Ageing Services Barcelona, Spanien, juni 1997
Information: IAHSA, 901 E Street, NW, Suite 500, Washington DC 20004-2037, USA
Tel: (202) 508-9479,
fax: (202) 783 2255

8th IPA International Congress
Research Awards in Psychogeriatrics Jerusalem, Israel, 17.-22. august 1997
Information: Secretariat, 8th IPA Congress, PO Box 50006, Tel Aviv 61500, Israel
Tel: 972+3 514 0000,
fax: 972+3 517 5674
E-mail:
ipa@kenes.ccmil.compiserve.com

The XVth Congress of the International Association of Gerontology
Adelaide, Australia, 19 - 24 august 1997
Main Congress, Adelaide, 19-23 aug.
Pre-Congress, Singapore, 17-19 august
Pre-Congress, Honolulu, 16-18 august
Information: Professor Gary Andrews
Centre for Aging Studies
Science Park Adelaide
Bedford Park SA 5042, Australia

British Society of Gerontology
Elder Power in the 21th Century
Swallow Royal Hotel, Bristol
19.-21. september 1997
Information: Robin Means/Jane Gilliard
School for Policy Studies, Rodney Lodge, Grange Road, Bristol BS8 4EA
Tel: (UK) 0117-974-1117,
fax: (UK) 0117-973-7908
Påmelding senest 31. juli 1997

The Board of the European Branch of IUCISD
Sosial and Economic Aspects of Ageing Societies: An Important Social Development Issue
Ljubljana, Slovenia 25.-28. 9. 1997
Information: Nada Stropnik, Ph.D.
Institute for Economic Research Kardeljeva ploscad 17, 1000 Ljubljana, Slovenia
Tel: +386 61 354 787,
fax: +386 61 342 760
E-mail: stropnikn@ier.si

Geriatrisk Radiologi
Rhodos 5-12 oktober 1997
Lunds Universitet och Universitetssjukhuset MAS
Information: Olle Ekberg, Eva Prahl, Röntgendiagnostiska avd. Universitetssjukhuset MAS, S-205 02 Malmö
Tel: 040-33 15 19, Fax: 040-96 99 77
Påmeldingsfrist: 1 august 1997

The French National Institute for Transport and Safety Research
«Urban Areas and an Ageing Population». Urban Planning and the Elderly
Arles en Provence, Frankrike
8.-10. oktober 1997
Information: Ms Michèle Bidal
INRETS-Centre Marseille-Salon de Provence, MA-Department Mécanismes d'Accidents
Chemin de la Croix Blanche
F-13300 Salon de Provence
Fax: (33) 04 90 56 25 51
E-mail: secma@inrets.fr

14. Nordiske Kongress i Gerontologi
Nye tider - andre eldre?
24.-27. mai 1998, Trondheim, Norge
Information: INFO-banken, VSS Psykiatrisk klinikk, avd. Granli
N-3170 Sem
Tel: +47 33 33 25 66,
Fax: +47 33 33 21 53

IVth Congress of The International Association of Gerontology
European Region Clinical Section
Evidence-based medicine in the elderly
14-17 June 1998
Helsinki, Finland
Information: Professor Reijo Tilvis
Div. of Geriatrics, Department of Internal Medicine
Helsinki University Hospital
FIN-00290 Helsinki, Finland
Tel: +358 9 471 3815, Fax: +358 9 471 4013

IVth European Congress of Gerontology
Berlin, 8-11. juli 1999

Konferanselisten er et samarbeid mellom Institutet för Gerontologi i Jönköping og GeroNords redaksjon.